देशीयम् एव उपयोक्तव्यम्

● (सं) वरदः

कश्चन विदेशीयः वणिक् राज्ञः रणजितसिंहस्य आस्थानं प्रति आगतवान् । तेन बहुविधानि रमणीयानि काचनिर्मितानि वस्तूनि आनीतानि आसन् । तानि सर्वाणि परमसुन्दराणि चाकचक्येन युतानि च । तानि दृष्टवतां सर्वेषाम् आस्थानिकानां नेत्रे आश्चर्येण विशाले जाते !

वणिक् अग्रे आगत्य अमूल्यां सुन्दरीम् एकां पुष्पाधानीं राज्ञे उपायनीकृतवान् । तस्य चिन्तनम् आसीत् यत् एतां दृष्ट्वा व्यामुग्धः राजा प्रासादस्य अलङ्करणाय बहूनि वस्तूनि क्रीणीयात् इति ।

राजा वणिजा दत्तां पुष्पाधानीं सकृत् परीक्षादृष्ट्या दृष्ट्वा उन्नीय भूमौ बलात् अक्षिपत् । तस्मात् सा पुष्पाधानी पूर्णशः खण्डिता जाता । भूमौ पतितान् काचकण्डान् दर्शयन् राजा वणिजम् अपृच्छत् - ''इदानीम् एतेषां काचखण्डानां किं मूल्यम् ?'' इति ।

''न किमपि ! सर्वथा निष्प्रयोजकाः जाताः एते !'' इति सविषादम् उक्तवान् वणिक् ।

राजा सेवकम् आहूय एकं पित्तलपात्रम् आनायितवान् । ततः सः सेवकम् आदिशत् - ''सर्वेषां सम्मुखे मुद्गरेण एतस्य ताडनं क्रियतां बहुधा । ततः विरूपतां गतं तत् पात्रं विक्रीय आगम्यताम्'' इति ।

सेवकः तथैव कृत्वा पात्रं विक्रीय प्राप्तानि नाणकानि राज्ञः पुरतः स्थापितवान् ।

महाराजः तानि दर्शयन् तं विदेशीयं वणिजम् अवदत् - ''भोः, दृष्टं खलु सर्वम् अपि ! भवता आनीतानि वस्तूनि चित्ताकर्षकाणि आसन् । किन्तु वास्तवमूल्यरहितानि ! अस्माकं देशे निर्मितानि पात्रादीनि वस्तूनि बहूपयोगीनि, नाशानन्तरम् अपि मूल्यवन्ति । यतः तानि मूल्यवद्भिः द्रव्यैः निर्मितानि । अतः एव तेषां शाश्वतं मौल्यम् । शाश्वतमौल्ययुक्तानि स्वदेशीयानि वस्तूनि एव वयं क्रेतुम् इच्छामः, न तु मोहकमात्राणि विदेशीयवस्तूनि । स्वदेशीयवस्तूनाम् उपयोगात् एव देशस्य अभिवृद्धिः इति स्वव्यवहारेण निरूपयितुम् इच्छामः वयम्'' इति ।

विदेशीयः वणिक् शिरः अवनमय्य ततः निरगच्छत् ।